

Social- og indenrigsminister Astrid Krag's talepapir

Anledning	Samråd
Dato / tid	7. januar 2020, kl. 14.30-15.30
Sted	Vær. S-092

Samrådsspørgsmål B stillet af Torsten Gejl (ALT):

Den seneste store optælling af hjemløse i Danmark fra Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, VIVE, viser blandt andet, at der er kommet flere midaldrende og ældre borgere i hjemløshed siden 2017, og at der fortsat er nye borgere, der kommer ud i en hjemløshedssituation. Vil ministeren redegøre for, om hun mener, at det er tilfredsstillende, og hvad agter ministeren at gøre for at sikre, at der i de kommende år sker et signifikant fald i antallet af hjemløse set i lyset af, at rapporten eksplicit understreger, at det er en forholdsvis lav andel af hjemløse, der er skrevet op til bolig eller botilbud eller har en bostøtteperson tilknyttet eller en handleplan, som har til formål at skabe sammenhæng i indsatsen?

Det talte ord gælder

[Indledning]

- Tak for ordet. Og tak for anledningen til at drøfte hjemløshed, som jeg betragter som en af de største socialpolitiske udfordringer, vi har i Danmark.
- Og derfor har jeg også i min første tid som ny socialminister brugt en del tid på at tale med hjemløse selv og med en række af de hjemløseorganisationer, der findes på området.
- Når jeg har lyttet til de historier, jeg har mødt, har jeg – ud over beundring for styrken hos de mennesker – taget det med, at der er mange veje, der kan føre til hjemløshed.
- Jeg har mødt ældre og unge, kvinder og mænd – og om det var Chapper fra Gadens Stemmer, beboere på Mændenes Hjem, elever på Kofoeds Skole eller brugere af Blå Kors' herberg i Herning, så er min oplevelse, at kampen mod hjemløshed skal svare til mangfoldigheden af årsager til hjemløshed.
- Det har jeg fået bekræftet med den seneste hjemløsetælling fra VIVE.

- Så når spørger beder mig redegøre for, om det er tilfredsstillende, at der fortsat er mennesker, der ender i hjemløshed, så er det korte svar: Nej!
- Det er slet ikke godt nok for mig, at den samlede stigning i hjemløshed flader ud på et højt niveau, som det fremgår af hjemløsetællingen fra august 19.
- Det er en falliterklæring for vores velfærdssamfund, hver eneste gang et menneske er faldet så langt igennem sikkerhedsnettet i vores velfærdssamfund, at de ender i hjemløshed.
- Vi har brug for en ny tilgang til hjemløseproblematikken, hvis vi for alvor skal vende udviklingen. Det vil jeg uddybe. Men først vil jeg dvæle lidt ved resultaterne af hjemløsetællingen.

[Hjemløsetællingen 2019]

- Antallet af unge hjemløse er faldet. Men så ser vi til gengæld andre negative udviklinger.
- For hvorfor er der pludselig blevet markant flere hjemløse i landkommunerne, mens antallet af hjemløse i byerne falder?

Hele 23 pct. flere hjemløse i landkommunerne er der kommet på bare to år.

- Samtidig noterer jeg mig som spørgeren, at antallet af midaldrende og ældre hjemløse fortsat er stigende – som det har været i alle årene siden hjemløsetællingen i 2011.
- I tæt sammenhæng med stigningen i ældre og midaldrende hjemløse ser vi også en stigning i antallet af gadesovere og antallet af herbergsbrugere.
- Vi ser altså en tendens til, at når man sætter ind med en særlig indsats ét sted, så vokser hjemløsheden et andet sted.
- Vi – og her taler jeg om os alle på tværs af politiske skel – har måske været *for* fokuserede på hjemløsetællingernes øjebliksbillede fra uge 6 det pågældende år.
- Vi har lavet handlingsplaner snævert på det sociale område, hvor vi fra gang til gang har sat fokus dér, hvor tallene har været mest alarmerende.

- Men det ville være symptombehandling at gentage. Det er på tide, at vi tager fat om problemets rod – eller måske mere præcist problemets rødder.
- For ser man på faktorerne, som de hjemløse selv angiver som årsagen til, at de er hjemløse, så er det slående, hvor meget andre faktorer end alene manglen på bolig fylder.
- 41 pct. af de hjemløse er ramt af psykisk sygdom. Stof- og alkoholmisbrug angives af hhv. 33 pct. og 24 pct. af de hjemløse. Og økonomiske vanskeligheder angives af 26 pct.
- Det er en vigtig pointe, vi skal huske, når vi taler hjemløse og manglen på boliger: Det hedder Housing First, ikke Housing Only – for en bolig alene gør det ikke for den store gruppe af hjemløse, der kæmper med en vifte af sociale problemer.
- Når det er sagt, så er manglen på egnede boliger eller botilbud, udsættelser og manglende muligheder for at overnatte hos netværket naturligvis også en stor del af problemet for hjemløse.

- Ser vi på specifikt på de unge, viser den Socialpolitiske Redegørelse 2019, som udkommer i morgen, at alt for mange hjemløse unge tidligere har været anbragt udenfor hjemmet eller modtaget forebyggende foranstaltninger.
- Som statsministeren også var inde på i sin nytårstale fortæller det os, at der også er behov for at se på, om indsatsen for udsatte børn og unge er god nok. Fx mener jeg, at der skal sættes langt tidligere ind med den rette hjælp til udsatte børn, så problemerne ikke har tårnet sig op og givet dem så store skader, at det følger dem helt ind i voksenlivet. Og udsatte unge skal støttes i overgangen til voksenlivet.
- Sådanne tal kalder på en tydelig opprioritering af forebyggelse samtidig med, at vi ser mere differentieret på forskellige hjemløse-situationer. Det kalder også på, at vi løfter blikket og tænker den sociale indsats tæt sammen med blandt andet sundheds- og psykiatriområdet og boligområdet.

[Ny retning, større ambitioner og systemfejl]

- Faktorerne bag hjemløshed viser os nemlig med al mulig tydelighed, at opgaven bliver at adressere flerheden af

problemer og komme hele vejen rundt om mennesket.

- Men vi må også erkende, at vores velfærdssamfund rummer en række systemfejl, der skal rettes op på, så udsatte mennesker ikke falder igennem de huller i velfærdssamfundet, som systemfejlene efterlader.
- Når så mange tidligere anbragte ender som hjemløse, når psykisk syge hjemløse udskrives til gaden, når stofmisbrugende hjemløse ikke får den fornødne behandling, så er der ikke bare tale om en indsats, der halter – nej så er der tale om et system, der fejler.
- Vi skal gøre op med de systemfejl i velfærden, som rammer de mest udsatte.
- Det kan vi kun, hvis vi reparerer de forskellige dele af velfærdssamfundet, som hjemløse mennesker har brug for hjælp fra, så de bedre kan håndtere psykisk sygdom, økonomiske vanskeligheder og misbrug af forskellig karakter.
- Denne regering har taget over efter den borgerlige regering, og i kampen mod hjemløshed er vi hjulpet af, hvad der er denne

regerings helt klare målsætning: Vi har større ambitioner for velfærden, vi vil prioritere velfærden, og vi vil sørge for, at pengene følger med.

- Samtidig står vi ved, at vi ikke bare skal sende flere penge i omløb et dårligt system, men også må forholde os til, hvordan systemet møder de mest udsatte i vores samfund.
- Nu har vi rundet det første halve år i regeringskontorerne, og jeg mener, at det første halve år viser, at vi sætter handling bag ordene, når det handler om at komme hele vejen rundt om mennesket i hjemløshed.

[Bedre økonomi i kommunerne og en helhedsorienteret indsats]

- Det er en afgørende forudsætning, at kommunerne har et økonomisk råderum til at prioritere de mest udsatte borgere.
- Med den aftale om kommunernes økonomi, der blev indgået i september 2019, kan kommunerne i det kommende år udbygge velfærden. Samlet set indebærer aftalen en prioritering af velfærden i kommunerne for i alt 2,2 mia. kr. i

2020.

- Flere af aftalens elementer indgår i det lange seje træk mod hjemløshed:
- Mennesker, der har brug for behandling af både psykiske lidelser og misbrug, oplever alt for ofte, at hjælpen er usammenhængende og utilstrækkelig. Som jeg lige har beskrevet, spiller netop misbrug og psykiske lidelser negative hovedroller i mange hjemløses liv.
- Et samlet behandlingstilbud til mennesker med psykiske lidelser og samtidigt misbrug er en af de første prioriteter i en 10-års plan for psykiatrien. At fremtidssikre og styrke psykiatrien i Danmark vil have afgørende betydning i relation til hjemløshed.
- Derfor er det også en stor glæde, at vi i finansloven for 2020 har afsat samlet 600 mio. kr. til at styrke kapaciteten i psykiatrien. Det vil også komme de mest udsatte til gavn, som vi ved, ofte kæmper med psykiske lidelser.

- Vi iværksætter også – sammen med KL – et arbejde, der skal munde ud i forslag til, hvordan der sikres bedre sammenhæng mellem kvalitet på herberger og forsorgshjem, takster og den øvrige hjælp til borgerne.
- Vi kan fx se af de stigende opholdstider på herbergerne, at stadig flere hjemløse ender med at bo alt for længe på herbergerne. Det er ikke meningen med herbergerne. Vi skal også se på, hvordan vi i højere grad kan gøre herbergerne til en fremskudt indsats og indgangen til den hjælp, der skal pege videre i livet.

[Initiativer i finansloven og reserven]

- I halen på en af de bedste økonomiaftaler i mange år har vi sammen med blandt andre spørgers parti indgået aftaler om udmøntning af reserven og finansloven, som begge indeholder vigtige elementer i kampen mod hjemløshed.
- I reserven har vi afsat 55 mio. kr. over fire år til landsdækkende økonomi- og gældsrådgivning og sikret en varig pulje til at etablere nødherberger i vintermånederne.

- Og så har vi med særlig opbakning fra Alternativet afsat 22 mio. kr. til en styrket indsats for implementering af Housing First på hjemløseområdet. Med den aftalte vidensafdækning får vi et godt grundlag for at gå målrettet til værks i årene fremover.
- I finansloven er særligt den gratis tandpleje til de mest udsatte et tiltag, som jeg er stolt over, at vi som regering gennemfører. Ulighed i sundhed sidder ofte i tænderne, og bedre tandsundhed vil få betydning for hjemløses både sundhedsmæssige og personlige ve og vel.
- Og så er der puljen på 25 mio. kr. i 2020 til styrket efterværn til forebyggelse af hjemløshed blandt tidligere anbragte unge. Vi ved, hvor mange unge hjemløse der har en fortid som anbragte unge. Det er en vej ind i hjemløshed, som vi skal tage meget alvorligt.

[Boliger]

- Det er alt sammen godt. Tror jeg, vi er i mål? Nej, på ingen måde.

- Vi ved, at manglen på billige boliger er en kæmpe udfordring. Det er noget, som denne regering har været bevidste om fra dag 1.
- Som jeg allerede har været inde på, må boligen dog aldrig stå alene, hvis vi for alvor skal knække kurven. Boligen skal være der – men man skal også kunne bo i den. Det kræver, at den samlede boligløsning giver mening for den enkelte hjemløse.
- Derfor er det også vigtigt, at vi ser bredt på boligudbuddet – ikke kun på almene boliger, men sikrer, at boligtypernes forskellighed svarer til hjemløses forskellighed.
- Helt overordnet er det kommunernes opgave at sørge for. Bl.a. ved at udnytte muligheden for at anvende den boligsociale anvisningsret af op til hver fjerde ledige almene bolig.
- Jeg anerkender, at det ikke er nogen nem opgave, og at kommunerne har brug for hjælp til at løfte opgaven.
- Ét af de værktøjer, som kommunerne i en årrække har haft til rådighed, er ordningen om skæve boliger. Det er et støttet botilbud til personer, som ikke kan begå sig i en almindelig

bolig, og hvor en skæv bolig er det bedste alternativ til hjemløshed.

- Regeringen har kort før jul sendt en ny bekendtgørelse om tilskud til fremme af skæve boliger i høring, så ordningen bliver mere fleksibel og anvendelig for kommunerne, så der kan etableres flere skæve boliger.
- Bl.a. ved at målrette støtten til boligerne, så der tages hensyn til geografiske forskelle, fx i forhold til grundpriser, og en mere målrettet støtte til sociale viceværter.
- Derudover vil jeg sammen med boligministeren arbejde målrettet på at sikre de nødvendige boliger og tilbud i kommunerne, og at tilbuddene anvendes i rette omfang. Fx kan vi se, at der i 2019 kun er givet tilsagn til etablering af 6 skæve boliger. Kommunerne har således ikke været i nærheden af at bruge mulighederne fuldt ud.

[Handleplaner og bostøtte]

- Spørgeren sætter i samrådsspørgsmålet fingeren på to centrale pointer fra hjemløsetællingen, nemlig den forholdsvis lave andel af hjemløse, der har en bostøtteperson eller en

handleplan.

- Vi ved fra Ankestyrelsen og Hjemløsetællingen, at under en tredjedel af hjemløse har en handleplan. Det skal kommunerne gøre bedre.
- Samtidig er der rigtig mange af de allermest udsatte, der gennem årene er blevet mødt af et utal af handleplaner fra forskellige forvaltninger og har oplevet, at de til trods ikke har fået den rette hjælp. Derfor er der ikke noget at sige til, at rigtig mange takker nej. De høflige kalder sig "systemtrætte", de mindre høflige, kan man godt mærke, har en stor systemvrede. Jeg vil sige, at jeg godt forstår dem.
- Det centrale her er altså ikke en plan for planens skyld – det handler om at hjælpe nogle mennesker til en bedre tilværelse. Og det starter for mange af de mest udsatte med at skabe kontakt og tillid.
- Vi skal derfor række hånden længere ud, så det bliver en handleplan udarbejdet for borgerens og ikke systemets skyld.

- Vi ved også, hvilke indsatser der har en dokumenteret effekt. Det er CTI - Critical Time Intervention, ICM - Intensiv Case Management og ACT - Assertive Community Treatment.
- Indsatser, som vi via rådgivningsfunktionen på hjemløseområdet i Socialstyrelsen udbreder med den handlingsplan fra satspuljen, der løber frem til 2021.
- Det er den samme rådgivningsfunktion, vi nu med den aftalte vidensafdækning får til at pege på, hvor der stadig er barrierer for Housing First og det, vi ved virker.
- Her vil både handleplansarbejdet og den målrettede bostøtte være vigtige ting at se på.

[Afslutning]

- Hjemløshed er en af de største velfærdsmæssige udfordringer herhjemme. Det er grundlæggende uacceptabelt, at over 6.000 mennesker er hjemløse i Danmark.
- I mange år har vi set på socialpolitik som en udgift til at hjælpe udsatte mennesker. Hvis vi i stedet tænker det som en

investering, bliver det tydeligt, at penge brugt på de rigtige sociale indsatser, betaler sig – menneskeligt og økonomisk.

- Vi er kommet i gang nu, men vi er langt fra i mål. Den kommende tid skal bruges til at skabe endnu flere løsninger, som kommer de allermest udsatte i vores samfund til gode.
- Jeg glæder mig til turen til Finland sammen med udvalget – og jeg håber, at det bare er en lille del af den rejse, vi tager sammen mod endegyldigt at knække kurven for hjemløshed i Danmark.